Το ευρωπαϊκό έργο SIMMER επαναπροσδιορίζει τη μάχη με τη φωτιά και αλλάζει τη διαχείριση των δασών

Η καλύτερη στιγμή για σοβαρή συζήτηση για την επόμενη πυρκαγιά είναι όταν δεν υπάρχει φωτιά να σβήσουμε

ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Πρόληψη, καταστολή, αποκατάσταση

ΤΟΥ **ΑΓΓΕΛΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Με επίκεντρο τη διαχείριση της γης, την αντιμετώπιση της εγκατάλειψης της υπαίθρου και την ανθεκτικότητα των κοινοτήτων πριν και μετά τη φωτιά, το ευρωπαϊκό έργο SIMMER (Interreg NEXT MED) παρουσιάζεται δημόσια στις 17 και 18 Σεπτεμβρίου 2026 στη Λεμεσό. Σε μια ανοικτή εκδήλωση στο St Raphael Resort, επιστήμονες, φορείς, τοπικές αρχές και πολίτες συντονίζονται για να δώσουν ίσο βάρος στην πρόληψη, την καταστολή και τη μεταπυρική αποκατάσταση.

Η συντονίστρια και υπεύθυνη επικοινωνίας του προγράμματος Κλέλια Βασιλείου εξηγεί στο «Φ» πώς: «Κάθε φορά που έχουμε μια μεγάλη πυρκαγιά, η συζήτηση αρχίζει σχεδόν από το ίδιο σημείο. Πόσα πτητικά μέσα είχαμε, πόσα οχήματα, πόσο γρήγορα ανταποκριθήκαμε, ποιος είχε την ευθύνη, τι πήγε λάθος. Είναι ερωτήματα που πρέπει να τίθενται και να απαντώνται. Μόνο που, όταν φτάσουμε σε αυτά, η φωτιά έχει ήδη ξεκινήσει. Το δύσκολο κομμάτι βρίσκεται πολύ πιο πριν. Βρίσκεται στον τρόπο που φροντίζουμε το δάσος, πώς υποστηρίζουμε το τοπίο, πώς διαμορφώνονται οι κοινότητες που βρίσκονται μέσα ή δίπλα σε περιοχές υψηλού κινδύνου, στους ανθρώπους που πρέπει να γνωρίζουν τι μπορούν και τι δεν μπορούν να κάνουν, στις υπηρεσίες που πρέπει να συνεργάζονται πριν χρειαστεί να συναντηθούν όλες μαζί σε ένα μέτωπο. Βρίσκεται όμως και πολύ μετά, όταν η φωτιά έχει σβήσει, τα πυροσβεστικά έχουν φύγει, αλλά το πρόβλημα κάθε άλλο παρά έχει τελειώσει.

«Αυτή- υπογραμμίζει- είναι, σε μεγάλο βαθμό, η συζήτηση που προσπαθούμε να ανοίξουμε μέσα από το SIMMER (Strategic Integration of Operational and Legal Frameworks for Enhanced Resilience and Management of Mediterranean Wildfires)».

Το SIMMER είναι ένα τριετές έργο του προγράμματος Interreg NEXT MED, με εταίρους από την Κύπρο, την Ελλάδα, τον Λίβανο, την Ιορδανία, τη Γαλλία και την Παλαιστίνη και συντονιστή το CERIDES του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου. Ο τίτλος του είναι μεγάλος, δηλώνει η κ. Βασιλείου, όμως η λογική του, ξεκινά από κάτι πολύ συγκεκριμένο: η διαχείριση των δασικών πυρκαγιών δεν μπορεί να αρχίζει με την κατάσβεση και να τελειώνει μαζί της.

Το SIMMER βλέπει την πυρκαγιά μέσα από τρεις εξίσου σημαντικές διαστάσεις: πρόληψη, καταστολή, αποκατάσταση. Για δεκαετίες, το μεγαλύτερο βάρος (σε μέσα, σχεδιασμό αλλά και στη δημόσια συζήτηση) έπεφτε σχεδόν αναπόφευκτα στη στιγμή της φωτιάς. Στο πώς θα τη σβήσουμε. Πολύ λιγότερο συζητούσαμε τι κάναμε πριν από αυτήν και, ακόμη λιγότερο, τι πρέπει να κάνουμε όταν η φωτιά φύγει και αφήσει πίσω της ένα διαφορετικό τοπίο.

Το SIMMER επιχειρεί να δώσει το ίδιο βάρος και στις τρεις αυτές συνιστώσες. Στην πρόληψη, όχι ως μια γενική επίκληση της ανάγκης να είμαστε «έτοιμοι», αλλά ως καθημερινή διαχείριση του κινδύνου, του τοπίου και των κοινοτήτων μας. Στην καταστολή, με καλύτερη αξιοποίηση της γνώσης, των εργαλείων και της συνεργασίας μεταξύ όσων βρίσκονται στο πεδίο. Στην αποκατάσταση, όχι απλώς ως προσπάθεια να επαναφέρουμε ένα καμένο τοπίο σε αυτό που ήταν, αλλά να του δώσουμε τη δυνατότητα να αντέξει καλύτερα σε αυτό που ενδεχομένως θα ξανάρθει.

Όπως τονίζει η κ. Βασιλείου «μια λέξη αποκτά εδώ ιδιαίτερη σημασία, παρόλο που για χρόνια σχεδόν απουσίαζε από το λεξιλόγιό μας: ανθεκτικότητα.

Το ζητούμενο δεν είναι μόνο αν θα καταφέρουμε να αποτρέψουμε ή να καταστείλουμε την επόμενη μεγάλη πυρκαγιά. Είναι πόσο καλά έχουμε προετοιμάσει το δάσος, το τοπίο και την κοινότητα πριν από αυτήν και πώς θα τα βοηθήσουμε να σταθούν ξανά στα πόδια τους μετά από αυτήν, λίγο πιο έτοιμα για την επόμενη φορά».

Η ίδια αναφέρει ότι «στη Μεσόγειο δεν ξεκινάμε από το μηδέν. Υπάρχει γνώση, υπάρχει εμπειρία, υπάρχουν τεχνολογίες και εργαλεία και, πάνω απ' όλα, υπάρχουν άνθρωποι που γνωρίζουν πολύ καλά το πεδίο. Το μεγαλύτερο κενό, όμως, ίσως να βρίσκεται σε κάτι πολύ πιο θεμελιώδες: στην εγκατάλειψη της υπαίθρου και μαζί της στην υποχώρηση δραστηριοτήτων που για γενιές ήταν άμεσα συνδεδεμένες με τη γη.

Η γεωργία, η κτηνοτροφία, η δασοκομία, η βόσκηση, η καλλιέργεια ακόμη και μικρών τεμαχίων δεν ήταν μόνο οικονομικές δραστηριότητες. Η καθημερινή παρουσία του ανθρώπου διαμόρφωνε και φρόντιζε το τοπίο, κρατούσε εκτάσεις ανοικτές, περιόριζε τη συσσώρευση καύσιμης ύλης. Όταν ο άνθρωπος φεύγει από την ύπαιθρο, δεν χάνεται μόνο ένας τρόπος ζωής ή ένα κομμάτι της τοπικής οικονομίας. Αλλάζει το ίδιο το τοπίο και μαζί του αλλάζει ο κίνδυνος της πυρκαγιάς.

Αυτό είναι ένα από τα σημεία στα οποία η έννοια της πρόληψης αποκτά πολύ μεγαλύτερο περιεχόμενο, επισημαίνει. Δεν μπορεί να εξαντλείται σε καθαρισμούς λίγο πριν από το καλοκαίρι, σε αντιπυρικές ζώνες ή σε περισσότερα μέσα επιτήρησης. Συνδέεται με τη διαχείριση της γης, με το αν οι κοινότητές μας παραμένουν ζωντανές, με το αν η γεωργία, η κτηνοτροφία και η δασοκομία εξακολουθούν να έχουν θέση και λόγο ύπαρξης στην ύπαιθρο».

Υπάρχουν φυσικά και άλλα κενά. Ανάμεσα στην επιστημονική γνώση και στην καθημερινή πρακτική. Ανάμεσα στο τι μπορεί να κάνει ένα εργαλείο και στο αν μπορεί πράγματι να χρησιμοποιηθεί επιχειρησιακά. Ανάμεσα στις αρμοδιότητες διαφορετικών υπηρεσιών. Ανάμεσα σε αυτό που σχεδιάζεται κεντρικά και σε αυτό που χρειάζεται μια κοινότητα όταν βρίσκεται αντιμέτωπη με τον κίνδυνο.

Το SIMMER δεν ξεκίνησε σχεδιάζοντας ακόμη ένα εργαλείο σε ένα γραφείο. Ξεκίνησε ρωτώντας τους ανθρώπους που βρίσκονται στο πεδίο τι χρειάζονται και καταγράφοντας τι χρησιμοποιείται ήδη στις διαφορετικές χώρες. Στην Κύπρο, στις πρώτες συναντήσεις βρέθηκαν γύρω από το ίδιο τραπέζι το Τμήμα Δασών, η Πυροσβεστική Υπηρεσία, η Πολιτική Άμυνα, κρατικές υπηρεσίες, τοπικές αρχές και κοινότητες, εθελοντές και άνθρωποι της έρευνας.

Η συζήτηση είχε ενδιαφέρον ακριβώς επειδή δεν συμφωνούσαν όλοι σε όλα, εξηγεί η κ. Βασιλείου. Έγινε συζήτηση για την εγκατάλειψη της γης και τις αλλαγές στις χρήσεις της, για τις δυσκολίες της πρόληψης, τις παράνομες απορρίψεις, τις πραγματικές δυνατότητες των κοινοτήτων, τον ρόλο των εθελοντών και την ανάγκη αυτός να είναι ξεκάθαρος και ασφαλής. Τέθηκαν ζητήματα συντονισμού και αρμοδιοτήτων, αλλά και για κάτι που συχνά ξεχνάμε όταν μιλάμε για νέες τεχνολογίες: ένα εργαλείο μπορεί να είναι εξαιρετικό επιστημονικά και εντελώς άχρηστο, αν δεν απαντά σε μια πραγματική ανάγκη του ανθρώπου που καλείται να το χρησιμοποιήσει.

Από αυτή τη διαδικασία το πρόγραμμα περνάει στο επόμενο στάδιο. Ενώνει όσο γίνεται καλύτερα την επιστημονική γνώση, την επιχειρησιακή εμπειρία και το θεσμικό πλαίσιο και, στη συνέχεια, να δοκιμαστεί στην πράξη όσα θα προκύψουν. Στις 17 Σεπτεμβρίου, το SIMMER συμμετέχει στο διεθνές συνέδριο Working on Safety 2026 στη Λεμεσό, μεταφέροντας στη συζήτηση μια διάσταση που δεν μας έχει απασχολήσει όσο θα έπρεπε: την ασφάλεια και την υγεία των ανθρώπων που εργάζονται στην πρόληψη, την καταστολή και τη μεταπυρική αποκατάσταση.

Η 18η Σεπτεμβρίου είναι αφιερωμένη αποκλειστικά στο SIMMER και, κυρίως, στο να ανοίξει αυτή η συζήτηση προς τα έξω.

Το SIMMER Info Day απευθύνεται σε όλους όσοι θέλουν να γνωρίσουν το έργο, αλλά κυρίως να συμμετάσχουν σε μια ευρύτερη συζήτηση για το πώς αντιμετωπίζουμε τις δασικές πυρκαγιές στην Κύπρο και στη Μεσόγειο. Ανθρώπους που ζουν στις πόλεις ή στην ύπαιθρο, κατοίκους κοινοτήτων, γεωργούς, κτηνοτρόφους και ανθρώπους που εργάζονται με τη γη, εθελοντές, περιβαλλοντικές οργανώσεις, επαγγελματίες, φοιτητές και ερευνητές, εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης και των αρμόδιων υπηρεσιών, αλλά και οποιονδήποτε θεωρεί ότι η πρόληψη, η προστασία του φυσικού μας περιβάλλοντος και η ανθεκτικότητα των κοινοτήτων μας τον αφορούν.

Το απόγευμα, σύμφωνα με τη συντονίστρια του προγράμματος, η δουλειά γίνεται πιο στοχευμένη. Το 7ο SIMMER Stakeholder Workshop απευθύνεται κυρίως σε εκπροσώπους αρμόδιων υπηρεσιών και οργανισμών, τοπικών αρχών και κοινοτήτων, επαγγελματίες του πεδίου, ερευνητές και εκπροσώπους οργανωμένων φορέων που έχουν άμεση γνώση, εμπειρία ή ρόλο στη διαχείριση των δασικών πυρκαγιών. Εκεί η συζήτηση περνά από την ενημέρωση στη δουλειά: οι εμπειρίες, οι ανάγκες και τα κενά που καταγράφονται τροφοδοτούν άμεσα τα επόμενα στάδια του SIMMER.

Βέβαια κανείς δεν περιμένει ότι ένα ευρωπαϊκό έργο θα λύσει το πρόβλημα των δασικών πυρκαγιών στη Μεσόγειο. Μπορεί, όμως, να βοηθήσει να τεθούν στο ίδιο τραπέζι γνώση που σήμερα βρίσκεται διασκορπισμένη, να δοκιμαστούν πράγματα στην πράξη, να δούμε τι λειτουργεί και τι όχι και, κυρίως, να δημιουργηθεί έναν πιο σταθερό τρόπο συνεργασίας ανάμεσα σε ανθρώπους που πολλές φορές συναντιούνται μόνο όταν υπάρχει ήδη μια κρίση μπροστά τους.

Η καλύτερη στιγμή, τελικά, για σοβαρή συζήτηση για την επόμενη πυρκαγιά είναι όταν δεν υπάρχει φωτιά να σβήσουμε.

SIMMER 17 και 18 Σεπτεμβρίου
St Raphael Resort, Λεμεσός
Για λόγους οργάνωσης, η δήλωση συμμετοχής στο Info Day πρέπει να υποβληθεί έως την Πέμπτη 10 Σεπτεμβρίου 2026, στο k.vasiliou@research.euc.ac.cy.
Πληροφορίες: www.interregnextmed.eu/project-page/simmer
Το SIMMER είναι τριετές έργο του προγράμματος Interreg NEXT MED, με εταίρους από την Κύπρο, την Ελλάδα, τον Λίβανο, την Ιορδανία, τη Γαλλία και την Παλαιστίνη. Συντονιστής είναι το CERIDES του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου. Συγχρηματοδοτείται σε ποσοστό 89% από την Ευρωπαϊκή Ένωση.